

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvadriga Pietatis

Bebius, Philippus

Coloniae, 1616

1. Speculum peccatoris & iusti de statu peccati & gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55113)

SPECVLVM
PECCATORIS
AC
IVSTI,

Specie Dialogismi:

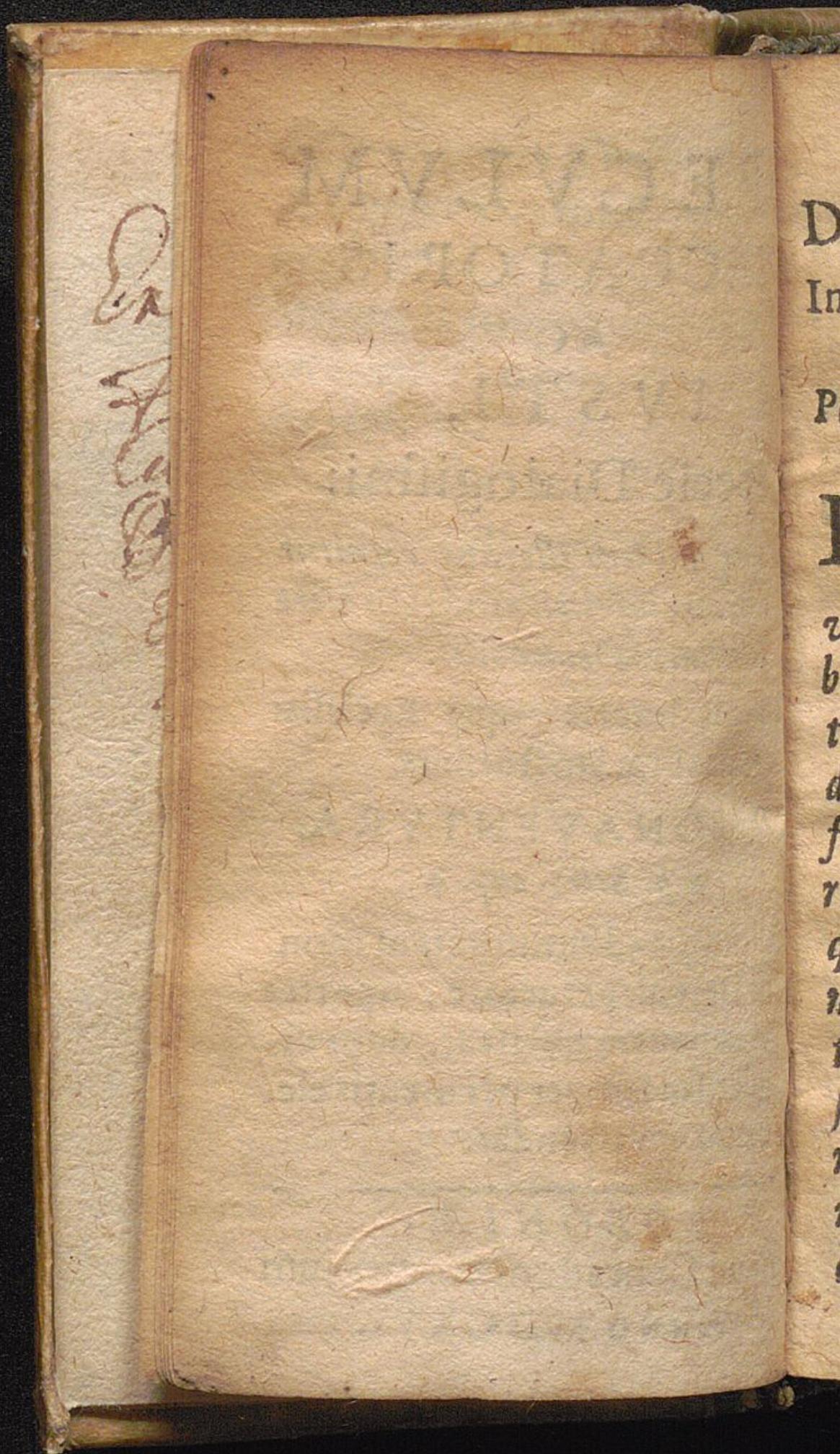
*In quo quidem illorum cernitur
extrema infelicitas, horum vero
felicitas inestimabilis.*

E sacris litteris atque Ecclesiæ
Catholicæ Doctoribus.

D. BONAVENTURA,
3. p. 5. tit. cap. 4

Quicumque ad summitatem mon-
tis Dei vult peruenire, oportet
vt nunquam quiescat, dum vi-
gilat, sed semper per mentis ele-
uationem ascendat.

COLONIÆ,
Apud Conradum Butgenium
ANNO MDCXVI.

Handwritten red ink markings, possibly initials or a signature.

D
In
P
I
z
b
t
a
f
7
9
2
1
1
1

DIALOGISMVS

Inter duos sacrarum concio-
num Auditores.

Polymathes & Philomathes.

PHILOMATHES.

PAUCIS ab hinc mensibus (re-
cordaris opinor) audiuius
vnà egregium illum diuini ver-
bi præconem, de peccati gravita-
te, itemq; de gratiæ pulchritu-
dine publice ad populum verba
facientem. quantos ille animo-
rum motus concitabat, cum hinc
quidē peccata omnia ardentissi-
me detestaretur, illinc Dei gra-
tiam, eius quasi amore incensus,
summis ad cælum laudibus fer-
ret. Nihil particulatim tibi in-
memini venit omnium, quæ tam
diuine differebat? O vtinam in-
A 7 quem

quempiam incidam qui audit
 mihi in memoriam reuocet! qui
 geminum quasi speculum ante
 oculos ponat, & in altero quidem
 extremam peccatoris infelicitate-
 tem, in altero summam iustorum
 felicitatem demonstret!

POLYMATHES.

Gaudeo me nactum esse hanc
 colloquendi opportunitate-
 tem, inter nosque recolendi
 quæ audiuius illâ concione.
 nihil enim admirabilius, nihil
 conducibilius, nihil è quo
 maiores in omnem vitam fru-
 ctus mihi spondeam. ac pro-
 inde sic animo meo impressa
 sunt, vt in perpetuum deleri
 non posse confidam.

Philo-

peccatoris & iusti. 15

PHILOMATHES.

Agedum ingredi hūc sermo-
nem atque imprimis nostris ocu-
lis subijce speculum peccatoris.

POLYMATHES.

Parebo lubens, sed (quod
præmoneo) nulli adstrictus
ordini aut legibus in dicēdo,
exponā quæ suggeret memo-
ria, quoad cōsequi poterō, nu-
do ac simplici genere oratio-
nis.

Speculum peccatoris.

1. Peccatum mortiferū (in-
quiebat Cōcionator) est auer-
sio à Deo, summo bono & infi-
nito, simulque conuersio ad
creaturam, eoque summa va-
nitas censenda, atque extre-
mum omnium malorum.

2. Pecca-

2. Peccatum ex diametro Deo aduersatur ac repugnat nam quid est Deus? natura quædam infinita, & inuolucrum omnis perfectionis, bonitas immensa, sapientia interminata, potentia, iustitia, misericordia prorsus inexhausta.

3. Quid peccatum? ex se & ex sua natura nihil, ac pro nihilo habendum. inuoluit autem malitiam infinitam, amentiam, ignorantiam, infirmitatem, iniuriam aduersus Deum, ac barbaram immanitatem sine modo & sine fine.

4. Peccatum est monstrum horribilissimum, non in ultimis terras deportandum, sed
infra

infra terras omnes in abyssum
inferorum deturbandum.

5. Peccatum est gurges ac vorago quædam profundissima, vnde existere aut eripi nemo suis viribus potest, imo nec viribus aut conatibus totius vniuersitatis, quãtumuis impensè atque obnixè res omnes creatę ad erigendum illum conspirent: sed solo Dei auxilio speciali & gratia effica ce veluti manum porrigente.

6. Peccatum est venenum animę, quod diabolus nobis propinat in pateris perelegãtibus, atque instar auri splendentibus, ratione voluptatis, quam pollicetur.

7. Peccatũ est pestilens quasi potio, quę nos miserabili me
tamor-

ta morphosi in belluas transferat, quemadmodum angelos bonos olim in cacodæmones conuertit.

8. Peccatum est ardens titio, seu fax alendis inferni incendijs in perpetuas æternitates.

PHILOMATHES.

Deum immortalem! quis vel cogitatione assequatur tantum malorum peccato inesse? quanta hæc est quorūdam hominum tanta peruersitas, aut que mentis infirmitas, aut cupiditas inconsiderata, ut tam facile peccato succumbant? quantulum est hoc boni in rebus caducis, in honoribus mundi, in voluptatibus momento temporis euanescentibus,

bus, ut animam flammis man-
cipes sempiternis? Sed tu perge
porro ad reliqua.

P O L Y M A T H E S .

9. Peccatum est diaboli ve-
xillum, sub quo omnes repro-
bi conscripti centuriarumque
stipendia faciunt.

10. Peccatum iure adoptio-
nis nos transfert in Luciferi
filios.

11. Peccatum est vinculo-
rum omnium instar, compe-
dum, ac manicarum, quibus
constrictæ animæ in barathiū
pertrahuntur.

13. Peccatum est antrum seu
cubile spirituum immundo-
rum, in quo quiescunt ac triū-
phare

phant gaudiis. siquidem hosti-
pitio diabolum accipit ac fo-
uet, quicumque mortifero a-
liquo scelere mentem obstri-
ctam gerit.

14. Peccatū rapina est, prop-
terea quod homo, qui nō suus
est sed Dei, plurimis de cau-
sis, videlicet creatione, redē-
tione, alijsque iustissimis be-
neficiorum titulis ei vindica-
tus atque assertus, cum à Do-
mino suo desciscit, se potesta-
ti ac famulatui eius subtra-
hit ac furatur.

15. Peccatum est nefaria pro-
ditio, quā homo refractarius
ac rebellis machinatur aduer-
sus legitimū suū Regem; cla-
ues ciuitatis, id est, anime sue

tra-

peccatoris & iusti. 21

tradens hosti eius capitalissi-
mo, quem deinceps dominum
agnoscit.

16. Peccatum sacrilegiū est,
quo templum Dei viuum, Deo
que sacrum profanatur.

17. Peccatum est spirituale ad-
ulterium, quo anima fidem,
quam Deo sponso suo debet,
fallit ac violat.

18. Peccatum est graue pon-
dus, quod nec cælo retineri
nec terrâ potest, sed infra ter-
ram ad abyssum Tartari cum
peccatore descendit.

19. Peccatum denique ma-
lum est tam inusitatum atque
enorme, vt omnibus alijs
mundi malis præponderet,
atque adeo solum absolutè

malum

malum (si proprie loquendum
dici debeat: neque vero cen-
tenæ aut millenæ mortes in-
manissimæ, atque omni ge-
neret tormentorum formido-
losissimæ, quæ malorum de-
monū rabies excogitare pos-
set, merito conferantur cum
illius animæ calamitatibus
quæ vel vnicum lethale pecc-
tum mente designavit: cuius
modi esset carnis aliqua aut
vindiectæ volūta, ia cogitatio
quæ nimirum fouetur, & ple-
cet, elicitque consensum.

PHILOMATHES.

*Satis, obsecro, satis nescio quæ
animi defectionem sentio, dum
hæc tanto cum horrore commo-*

MOYAS.

peccatoris & iusti. 23

moras sine prius animum colligam, quam ad explicanda peccati damna transeamus.

De damnis Peccati mortalis.

P O L Y M A T H E S.

Quandoquidem te ad vires pristinas rediisse animaduertito; si ita videtur, veniam nunc ad enumeranda peccati mala, etsi multitudine infinita, gravitate horribilia: nullius ut sit tantum flumen ingenij, nulla dicendi aut scribendi tantavis, tantaque copia, quæ hæc omnia aut verbis exprimere, aut numerando percensere possit. sed in hac consciëntia tenuitatis meæ illa me cogitatio subleuat, quod mecum testis, auditor
que

fueris omnium, quę narrata quę
 sumus. Itaque capitula reliqua
 aliquot duntaxat perstrinxerunt
 & quando mihi tua defectu
 ne spatium concessum est in
 ditandi, meliorem deinceps
 ordinem, & quasi cancelli
 circumscriptam dictionem
 uertes. dicendum enim de
 nis peccati, primo respectu
 Dei; secundo, respectu animos
 tertio de eisdem quo ad bonam
 na externa, ut sunt sanitas, mi
 uitia, honores, &c. quoad
 quo ad proximum, alias quoniam
 creaturas.

PHILOMATHES.

Placet tua distributio: memoros
 ria seruiet. Eatigitur quadratoma
 agmine exercitus, patet campu
 in quo

peccatoris & iusti. 25

arrant quo recte atque ordine se un-
verbi que expandant atque explicēt
strinctorum omnium copia, qua ori-
efectum inem è peccato trahunt. age, in-
est nīpe.

leinc
ance
onē
de da
respect.
animos desertores, imo capitales
ad hoc feros hostes veri Dei ac Do-
nitas, mini nostri, qui supremus Cō-
quarator est, ac Servator generis
alia quæ humani, finis vltimus ac sum-
um bonum. insuper ad im-
probi dæmonis, inimici teter-
E S. imi signa nos transfert, eique
o: memos mancipat, qui est omnis
uadrato malitiæ architectus, pater mē
campi
in quo

POLYMATHESES.

Primo peccatū constituit
animos desertores, imo capitales
ad hoc feros hostes veri Dei ac Do-
nitas, mini nostri, qui supremus Cō-
quarator est, ac Servator generis
alia quæ humani, finis vltimus ac sum-
um bonum. insuper ad im-
probi dæmonis, inimici teter-
E S. imi signa nos transfert, eique
o: memos mancipat, qui est omnis
uadrato malitiæ architectus, pater mē
campi
in quo

B

dacij,

dacij, veterator ac nocentissimus, callidus, qui omnibus artibus ac sutelis nostre salutis periculum struit.

2. Peccatum nos impios efficit, ac sacrilegos, longedeciores Iuda proditore inimicum semel triginta denarios Deum suum vendidit, nos vero sæpius minoris teruncio quotiescunque nimirum volup-
tate inescari, flagitiū aliquo in eum concipimus.

3. Peccatum assimilat nos Pilato, dum Barabbam, homicinam sicarium, homicidam latronem crudelissimum anteponit Christo opt. max. qui fons est omnis bonitatis ac

bene

beneficentiæ, & author vitæ
atque omnis boni nostri. ita si
libidinem, avaritiam, ambi-
tionem aliasque huiusmodi
cupiditates, pestes quasdam
ac furias esse nouimus, quæ
funditus humanam vitam per-
turbant; quantæ demum im-
pietatis erit has Deo ducias
parenti salutis nostræ, eiusque
legibus anteferre?

4. Peccatum Deo datam,
Christo que salutis nostræ af-
fertori debita n fidem violat,
rupto que obedientiæ iugo nos
Petro similes facit, Deum
suum neganti, ac nefarie ab-
iuranti.

5. Peccatum statuit nos bar-
baros quasi idolorum cultor-

res, dum vitijs nostris, inno-
 deratis affectibus, prauis
 habitibus tantopere indulg-
 mus, vt diuinos propemodum
 illis honores habeamus.

6. Quid tam sanctum ac
 solenne, quod nō commin-
 re ac violare soleat peccatum
 Deum ipsum inuadit, spoliat
 que bonis æternis, id est, di-
 uinis perfectionibus, nosque
 grassatores impios, ac prado-
 nes facit. Culpis enim com-
 missis, etsi plurimis ac gra-
 uissimis, optamus vindicem
 illum oculum diuinæ iustit-
 iæ latere, poenasque debitas
 effugere posse. vnde conse-
 quens est, optare nos Deum
 spoliatum ac denudatū omni
 sapientia

capit
 me
 qui
 uin
 7.
 filii
 qui
 du
 tur
 ra
 on
 ter
 ac
 ip
 gu
 sta
 ri
 os
 ac
 cr

sapientia, iustitiaque, ne pro
meritis punire nos valeat.
quid est, si hoc non est, de di-
uinis bonis prædari?

7. Peccatum, teste Apostolo,
filium Dei conculcat, & san-
guinem testamenti pollutum
ducit, & spiritui gratiæ con-
tumeliam facit. O verba aspe-
ra ! ô rem omni exaggerati-
one maiorem ! quid hoc con-
temptu detestabilius ? quo Deum
ac diuina pro nihilo ducimus,
ipsum Christi pretiosum san-
guinem quo sancitum est te-
stamentum nouum, ipsam Spi-
ritus sancti gratiã, qua in fili-
os Dei adoptamur, respuimus
ac repudiamus ? O mentem sa-
crilegam, quæ tantum faci-

nus suscipere; ē manus pe
 que sceleratos, qui id cō
 tere potestis! atqui potest
 quotiescunque æternā dan
 tionem peccando incurritis
 qua vi ac meritis duntax
 mortis ac sanguinis Christi
 berādi estis, si liberari vult
 8. Peccatum facit, vt idē
 Apostolus docet, vt hominē
 (quoad eius quidem fieri po
 test) iterum crucifigant sibi
 metipsis filium Dei. nam me
 rito salutiferæ crucis ac pas
 sionis Domini, non alia via
 potestate, peccati condona
 tionem obtineri necesse est
 ex quo sequitur, qui peccato
 consentiunt, eos Christū Do
 minum ad eandem mortem ac
 igerit

peccatoris & iusti. 31

igere, quantum quidem in se
est, vt liberari possint.

PHILOMATHES.

Quod si tantam tamque atro-
cem iniuriam Deo opt. max.
Christo vindici nostræ libertatis,
ac pretioso sanguini eius irrogat
peccator, quantam, ò Deus,
quamque admirabilem pradi-
cabis patientiam tuam, ac
benignitatem in eo tam diu tole-
rando tam cupide expectando,
tot insuper beneficijs cumulādo,
atque muniādo ad pœnitentiam!
O hebetes, ac stupidos, aut, vt
verius dicam, miseros, & per-
ditos. si qui huius diuinæ miseri-
cordiæ suauitatem, fructumque
non sentiunt! Sed tu, quaso, iam

B 4

nunc

nunc explica peccati mala quæ
ad animam.

Mala peccati mortiferi quæ
animam.

POLYMATHESES.

1. Multa sunt, quorum agnoscere
merito ducat mors animam
siquidem, ut in sacris litteris
est, *Anima quæ peccauerit in
moriatur.* peccatum ei divina
gratiam, hoc est, vitam æternam
conferunt. nempe velut anima corporis,
ita gratia vita est animæ
væ reprobis, quos manet
terna mors sine vera morte
quia spoliati vita gratiæ,
flammis infernalibus interire
sunt æternum victuri.

2. Peccatum tristissimo nomine
exilium

exilio multat, dum à patrijs
Paradisi sedibus in profundis-
sima inferorum relegat. amif-
sa namque Dei gratia, simul
abit hæreditarium ius regni
cælestis, quod exinde ma-
nat.

3 Peccatum est fædissima a-
nimæ lepra. nam quemadmo-
dum hic morbus corporibus
adimit omnem speciem, ro-
bur, vigorem: ita peccatum
omni pulchritudine nudat a-
nimam, omne virtutum robur
elidit, omnes opes & copias
naturæ limites trāscendētes,
quas plena (quod aiunt) ma-
nu Spiritus sanctus congesse-
rat, dissipat: cuiusmodi sunt
fructus ac dona S. Spiritus;

B s

virtu-

virtutes quoque Cardinales
 prudentia, iustitia, fortitudo
 temperantia, in quibus viget
 omnis & decus & ornamento
 animæ potissimum consistit
 Inquitur igitur debilis
 & enervata, & ad malum quod
 dem prompta atque alacris
 sed ad bonum segnis, impromp-
 ta, atque inepta.

4. Peccatum perturbat, de-
 bilitat, ac corrumpit omnes
 animæ facultates: intellectu
 tenebras offundit, memoria
 rerum salutarium obliuioni
 euertit, voluntatem impellit
 ad omnem prauitatem, dedecus
 ac turpitudinem; appetitus
 omnes, turbatis natura-
 rum legibus, aduersus rationis
 impe-

imperium armat.

5. Peccatum tardos, hebetes ac plumbeos ad omne honesti studium nos reddit, mentis aciem obtundit, turbat animi affectus, & corrupta vitiorum ac virtutum natura, pro castitate libidines, pro veritate mendacium, pro modestia audaciam, pro pudore impudentiam, pro pace rebellionem inuehit.

6. Peccatum fidei ac spei nervos in nobis incidit, charitatem vero penitus extinguit: quarum quidem virtutum præsidijs qui destituitur, is fit (vt sic loquar) sicut Ethnicus ac publicanus,

7. Peccatum omnia bonorum

rum operum merita destruit. o.
 ac dissipat, quantumuis vitam
 sanctis in me acta, & omni virtutem
 tutum genere cumulata fuerit: in causa quoque est cur
 nihil eorum quæ agis conducere possit ad vitam æternam
 adhæc priuat nos communione omnium bonorum, quæ in commune fiunt ab Ecclesia Catholica.

8. Peccatum te refert in numerum reprobatorum, nomenque tuum inscribit albo damnatorum.

9. Contaminat, & conculcat (ô detestabile sacrilegium!) nobilissimam Sanctissimæ Trinitatis imaginem, animæ tuæ diuinitus insculptam.

10. Pecca

10. Peccatum exterminat ex
vita anima sanctissimam Trinitatē,
i. v. Patrem, Filium, & Spiritum
sue sanctum; in cuius locum malū
t. curāmonem, generis nostri ho-
ndu stem teterrimum inducit, qui
nam alienam possessionē inuadat.

11. Peccatum est animæ hy-
drops. nam quemadmodum
quz (poetæ verbis vtar) Crescit
clesia indulgens sibi dirus hydrops,
i nu- sine vlla satietate; sic anima
men peccato leu peccandi cupidi-
dam tate insaturabiliter expletur.
ncul ex vno in aliud sine fine alli-
crile cit cupiditas aut voluptas
ctifs pror sus insatiabilis.

12. Peccatum animam in
nimz Diaboli similitudinem transf-
n. fert, hostis nostri infestissimi

atque horribilissimi; gra-
 fime id attestante Seruato
 nostro, dum ait, *Vnus ex
 bis Diabolus est*: Iudas ni-
 r̄ proditor, qui facinus om-
 nium atrocissimum iam a
 mo conceperat.

13. Peccatum infra omni-
 res creatas nos abjicit, adeo
 que infra ipsum quodammodo
 nihilum peccati. nam *peccatum
 e ccatum facit*, inquit Domi-
 nus, *seruus est peccati*.

14. Peccatum est officina ne-
 quitiae, diuersorium flagitio-
 rum omnium: quia venenum
 tam dulce & efficax propinat,
 vt ad omnem malitiam atque
 nequitiam impellat, teste D.
 Bern. ser. 81. & 82. in Cant. Ita

que

que omni scelere animam cō-
taminat, & pro pulcherrimo
virtutum choro teterrimā vi-
tiorum cateruam inducit.

15. Peccatum diuinas inspi-
rationes auertit atque extin-
guit, auresq; animæ obstruit,
ne possit admittere, vnde se
statu damnationis expedire
non valet.

16. Peccatum animæ pacem
intercipit, & bellum horri-
cum infert; conscientiam
perturbat, angoresque ac
solicitudines continenter ob-
ijcit, quibus eorum animi noc-
tes atque dies exeduntur,
qui sibi male consciij pœnam
semper ante oculos versari
patant.

17. Peccatum recte conscientie stimulos paulatim amolitur, supprimit, tollit; à qua tamen in omni vita nostra trauersum vnguem non oportet discedere; qua sublata, iacet omnia.

18. Quid plura? peccatum inueteratū fuerit, præcipit animam tanta vi in miseriam omnium pelagus, vt iam tradatur in reprobum sensū, quiculus est omnium malorum.

Habes malorum iliadem quibus anima circumuallatur atque obruitur, quæ victo peccato manus dedit.

PHILOMATHES.

Miseria ac miserabilis anima.

cum

cum re, tum hoc ipso quod non
sentiatur quam sit misera: qui fieri
potest, Deus bone! quomodo tot
malis non è somno excitatur, si
dormit: si vigilat, non stimulatur
ad querendā salutem? quomodo
ita excacatur? quomodo homi-
nem ex homine exiit? quæ ista
tanta crudelitas est, odiumque
sui ipsius? quæ tam fera imma-
nisque natura? Sed iuuabit for-
tassis audire insuper ea damna,
quæ incurrit peccator ratione
bonorum externorum seu fortui-
torum; quæ etsi longe longeque
his inferiora, non raro tamen
apud homines inconsultos atque
improvidos plus ponderis habent
ad mouendam.

O curua in terris anima, &
caelestium

nschie
amo
qua
ra tra
oport
iace
tum
cipita
serian
m tra
ū, qui
alori
adem
Hatu
vict
S.
nima
cum

cœlestium inanes!

*Damna peccati lethalis, ratio
bonorum externorum.*

POLYMATHESES.

1. Extra omnem controver-
siam prima hic sunt bona cor-
poris, sanitas, vires, pulchri-
tudo, organa sensuum huma-
norum. Peccatum ea non mo-
do debilitat atque enervat
paulatim, sed corrumpit pe-
nitus ac destruit; morbos etiā
insanabiles interdum, & ma-
la plurima importat, ut in-
gula, ac luxuria manifestissi-
mum est. Dissolvitur omnis
vigor corporum vbi peccatū
dominari inceperit,

2. PEC-

2. Peccatum corpora etsi bene exercita & robusta deijcit, vt tarda fiant ac legnia, deformia quoque & inepta honestis exercitationibus; atque ita continentia, ac seuerioris vitæ lacertos in delicias mutant, atque in imbelliam vanescant licentioris vitæ.

3. Peccatū est scopulus naufragijs bonorum fortunę infamis: quia Deus ea peccatoribus aufert, ne diutius abutātur, sicut Aegyptijs olim multā ac magnificā supellectilē, Chananæis terras ac regnum.

4. Peccatum potentissimos quosque magnitudine & honoribus exuit: æquissimum quip-

quippe est, vt qui diuinis honoribus tantum derogarunt ipsi quoque vicissim iacturam huiusmodi faciant; quod exemplis Hely ac filiorum illustrius euadit.

5. Peccatum sceptrum, purpuram, coronas, imperia sursum, ac deorsum omnia vertit, atque euertit. Testantur Saul, Nabuchodonosor, secularij.

6. Peccatum aufert letitiam cordis, quæ est vita, inquit Sapiens: inferit autem angustias, ac tristitiam, quæ exsiccat ossa: itaque vitam insuauem ac mortis instar facit.

— *nam mortis habet vicem*
Lentè cum trahitur vita gementibus.

tibus.

7. Peccatum est fons veluti
venenatus, vnde profluxit
quicquid vbique est malorū,
hæreses, schismata, bella, pe-
stis, fames, ruina statuum in
Repub. euersio familiarum, ex-
cidia ciuitatum.

8. Indidem existunt terræ
motus, procellæ maris, inun-
dationes, incendia, fulgetra,
tonitrua, coruscationes, grā-
dines, millena alia euenta,
quæ fortunæ dicuntur. Nam
cum peccatum sit iniuria a-
trox atque infanda contra re-
rum omnium præpotentem
Deum, qui mundum archite-
ctatus est verbo tantum ac
nutu suo ex nihilo, eundem-
que

que assidue sua bonitate
sapiencia continet, mode-
tur, fouet; ita fit, vt ad e-
ultionem elementa omnia
lam conspirent.

¶ Peccatum sæpe morte
accelerat, & in visceribus
nostris, nobis inscijs, collu-
labem, ac perniciem. Ex quo
factum est, vt complures, o-
culto quidem, sed iustissimè
Dei iudicio, malefactoribus
extremum id exigentibus
morte repentinâ sint extincti
atque vlticibus inferorum
flammis addicti.

PHILOMATHES.

*Hæc monita spero salutaria
mibi in omne æuum futura.
tinam & aliis! ò si diem omni-*

ate sic ordinarent, quasi is agmen
mode cogat, vitamq; cōsummet! ncer
ed e tum enim nimis est, quo loco,
nnia quo tempore mors occupet, pa-
ratos an imparatos: ideoq; omni
nort tempore & omni loco eam expe-
cerib ctare par est, ne irruat derepen-
colli te O peccatores! merito Spiritus
Ex q sanctus in Scriptura sacra sic lo-
es, q quitur: Cor durum male ha-
i s s bebit in nouissimo, & qui a-
ctis mat periculū, peribit in illo.
ribu Merito illud quoque: Qui dili-
tinc git iniquitatem, odit animam
rorn suam, id est, vitam suam, eiusq;
s. tranquillitatem & commoda,
ntat cum tot malis eam undique in-
a. v ctam videat. Sed tu Polyma-
mm re thes, quod reliquum est exeque-
re de effectis peccati.

Effe-

Effecta peccati mortalis in
tu proximi, aliarumque
rerum.

POLYMATHESES.

1. Ea sunt pauca quidem
le, sed non pondere. Primum
nim, peccatum prouocat pro
ximum, imo totam Chri
Ecclesiam ad periculosa
empli imitationem: *peccatum*
proprie scandalum dicitur.
2. Peccatum priuat pro
mum tuum participatione
seu communicatione bono
rum tuorum, siue meritorum
quæ accumulare posses.
3. Peccatum beatis magna
gloriam intercipit, quam ac
cidentariam, seu aduentitiam

voca

vocant; fidelibus autem vitâ
functis suffragia tua.

4. Peccatum auget damna-
torum, ipsorum etiam demo-
num in illo flammarum pe-
lago cruciatus. proinde di-
ues Epulo cum æternis igni-
bus colluctans, obsecrabat
Abrahamum vt Lazarum mit-
teret ad fratres suos, ne & ip-
si venirent in hunc locum
tormentorum.

5. Peccatum sua foeditate
contaminat omnia quæ sub
cælo sunt: eaque ratione in
nouissimo die omnia igne par-
gari, & quasi expiari oportet-
bit.

6. Peccatum totius naturæ
leges, vsuque inuertit. cum
C
enim

enim res omnes ad ampli-
 candam Dei gloriam conc-
 sint, eoque dirigi debeant;
 eorum iis abutitur, atque
 instrumenta contumeliæ,
 offensionis Dei conuertit.
 7. Quid multis moror?
 catum est ratione quæ
 causa maledictionis ac d-
 nationis eternæ omnium
 aturarum, etiam inanimat-
 rum atque mutarum. Nihil
 elementa, quibus constant
 alimenta peccatoris, in suc-
 ac sanguinem eius vertuntur
 pariter necesse erit ut ea-
 dem, quam ipse maledictio-
 nis, ac damnationis senten-
 tiam lubeant.

En quicquid mihi in mem-
 tem ve-

tem
 eiu

du
 vic

ro.

hae

ido

pra

est

diu

ma

affe

loro

ob p

ceri

ma

tur

peccatoris & iusti. si

tem venire potuit de peccato
eiusque effectis.

PHILOMATHES.

Ago ingētes tibi gratias agāq;
dum viuam. aliquando quoque
vicem aliquam reponam, ut spe-
ro. in posterum dabo operam ut
hac tua doctrina salutaris atque
idonea fiat animo medicina. Nā
præterquam quod magnam pec-
cati detestationem ingeneret, o-
diumque eius intimum firmet;
maximum præterea momentum
afferet ad contritionem seu do-
lorem acerbissimum excitandum
ob peccata vite antea actæ. Hæc
certe consideratio grauissimorum
malorū, quæ peccatum cōsequū-
tur, calcar ad id optimum vi-
detur

C 2

detur

detur. Porro, ni fallor. postquam
 Concionator peccati natura
 quaeque inde oriuntur mala sum-
 ptiſſima dicendo explanasset. di-
 duxit inde clausulas quasdam
 ac documenta practica quaedam
 quoque remedia. Hac à te de-
 que eadem auuiditate, eodem
 grati animi & pietatis sensu
 pectō. Beneficium bene collocat
 existima, cum fœnore redimatur.

POLYMATHE S.

Quid ais de fœnore? labor
 noster mercenarius non est
 nec fraudabitur interim mer-
 cede sua, vt confido, apud
 Dominum.

Itaque prima conclusione
 quantum recordor, documentum

tur

tum proponebat huiusmodi:
quandoquidem peccatum sū-
mum omnium malorum est,
atque adeo malum infinitum,
anteponenda ac præoptanda
multis partibus omnia mala
mundi, dedecora atque igno-
minias, calumnias, iniurias,
probra, infortunia, ægritudi-
nes, cruciatus acerbissimos,
equuleos, mortes conquisitis-
simis tormentis illatas, quic-
quid denique fingi aut credi
potest acerbum in hac vita.
Vestigiis nempe insistentium
gloriosi illius Martyris Ma-
chabei, cui cū extrema omnia
denūciarentur, nisi legem Dei
transgredi decerneret, respō-
dit, Præmitti se velle in infer-

num, hoc est, malle se truci
dari, ac membratim in mil
frusta concidi, quam flagiti
admittere. Idē generosissimū
animus omniū martyrum fuit
eadem vox digna martyribus
Præmitti se velle in inferna
si videlicet peccati vitandæ
causa necessitas vrgeret.

PHILOMATHES.

O inuictissimam animorum
vim! ô fortes, ut sic loquar, et
tenaces propositi viros! sic sic
sententia permanendum, et
vilitate hosti nostro resistendum,
cum nos varijs infestationibus
oppugnat. Sed pene exciderat
historia quadam, siue Apoph-
thegma eiusdem argumenti,
quod

peccatoris & iusti. 55

quod exemplis iam commemora-
tis subiungebat. nec adhuc distin-
cte recordor, sed velut per um-
bram. inua.

POLYMATHE.

Fuit illud D. Anselmi,
Archiepiscopi Cantuarien-
sis, vt arbitror; cuius hoc
dictum in cæteris eius landi-
bus familiam ducit, Si hinc
peccati horrorem sine pœna, inde
inferni dolorem sine culpa, mihi
propositum cernerem, necessitas
autem imponeretur alterutrum
deligendi: Mallet, inquit purus
& peccato & innocens gehennam
intrare quam peccati sordibus pollu-
tus calorum regna tenere, Lib.
de beatitud. c. 190. Quia &

C 4

mami-

memini alias me audire con- in se
 similia de S. Edmundo Arch- tem
 piscopo item Cantuariensi mu
 cuius ea vox erat, Mallem in na
 filire in rogam ardentissimum tur
 quam peccatum vllum sciens ad- Co
 mittere in Deum meum.

Itidem de S. Ludouico reg-
 Gallorum, qui ab ineunte
 tate hoc persuasum habebat
Potius mori quam peccare.

PHILOMATHES.

Habemus in istis praclarum
 & illustre quod imitemur exem-
 plar. Opto ex animo omnibus
 peccatoribus talem horrorem ad
 detestationem Culpa mortalis.
 Sed & nos premamus vestigia
 in se

peccatoris & iusti. 57

insequendo, & ex intervallo saltem ingenti reptabundi sequamur, si non assequamur. Ecquodnam fuit secundum documentum quod ex dictis conficiebat Concionator?

POLYMATHESES.

Cum peccatum sit tot rationibus supra quam diei aut credi potest deplorandum, ac reformidandum, extremæ dementiæ est vel momento temporis in statu tam periculoso permanere, hoc est, in faucibus Lupi infernalis, in ipsis Inferorum suburbijs, in portis mortis, in medijs malorû agminibus, inter mille discrimina

C 5

mina

mina damnationis æternæ

PHILOMATHES.

*Capio quod dicis. sed quis me-
dus anime peccati labe infectus
atque his periculis circumuallatus,
eruendi se hoc statu, & salutem
suam asserendi? hic finis est
ac veluti portus quo hæc
velificati sumus.*

POLYMATHES.

*Excitanda est contritio, seu
dolor de peccatis ex intima
sensibus, ob offensum Deum
patrem, ac Dominum nostrum,
qui commoda quibus utimur,
lucemque qua fruimur, spi-
ritumque quem ducimus nobis
impertijt; qui nos innume-
meris*

meris insuper beneficijs cum-
mulauit, & vt viueremus mo-
ri dignatus est. deinde quam
citissime confessio instituen-
da, sine vlla procrastinatio-
ne, quæ in negotio tanti mo-
menti periculosissima est. nam
quam facile subita morte ab-
repti, sero ac frustra eius co-
piam nobis sublatam in per-
petuum deploraremus? Quot
animarum millia ardere iam
putamus in flammis illis
vltimicibus, quod confessio-
nem scelerum suorum in
alium diem reiecerint,
quem videre, subito extin-
cti non potuerunt? quid ita?
apud occultum Dei tribunal
constat huius rei ratio.

nobis autem de ea nihil con-
stat. Sed de hac re si plura de-
sideres, consulendus est lib-
rus noster, cui titulus *Clavis*
paradisi, siue, Tractatus de Con-
tritione.

PHILOMATHES.

Legam, & vt audio, magis
meo compendio, emolumentum
legam. Interim vbi sunt remedia
peccatorum, qua pollicitus es
mene oblitum putas? suppedant
optima quaque. alias inuestigati-
malis, quibus sedes, imo regnum
in anima est, leuis medicina non
medicina est.

POLYMATHES.

Ita est profecto. ægritudo
potissi-

potissimum quæ radices egit
& fixit pedem, non leui spon-
gia abstergitur. Principio igi-
tur assererat Concionator, vi-
uam atque efficacem conside-
rationem rationum iam dicta-
rum, & grauissimorum dam-
norum quæ peccatum impor-
tat, plurimum ad eius dete-
stationem conferre posse. de-
inde vitandas occasiones &
pericula peccãdi, vt sunt pra-
uæ societates, loca suspecta,
personæ lapsibus nostris accõ-
modæ. quin etiam serio re-
colendam Christi assertoris
nostri passionem mortisque
acerbissimæ cruciatus, alia-
que beneficia incõparabilia,
quæ largissima manu in nos

contulit, vt amore sui nos
ammaret. postremo medita
tionem prædicabat mortis
iamque imminentis, ac terri
rissimi iudicis sententiam
timam, ac formidolosissimam
mox fulminaturi, quem nullo
latet secretum, qui peccata
nostra infinite odit, qui vult
ac potest ea æternis cruciatibus
vindicare. Hæc sunt medicame
dicamenta animorum, quæ
maiores in modum commo
médabat, quod non moueat
modo sed extrahant penitus
humorem peccati. Alia quæ
dam, sed minus valida, for
tassis vulgo tradi solent: vt
primum quidem in initiis vitio
rum subrepentium occurren
dum.

dun
stis
& p
cap
cat
stra
ro q
tum
fuer
opp
vt b
quo
si se
die
seri
pab
adm
fact
mor
sam

dum. Nam in confinibus ho-
stis arcēdus est: cum intrauit,
& portis se intulit, modum à
captiuis nō accipit. Ita si pec-
cato ius aliquod voluntate no-
stra datum est, faciet de cæte-
ro quantum volet, non quan-
tum permiseris. Præterea, cō-
suetudo contraria viriliter
opponenda: quia æquum est,
ut bona consuetudo excutiat
quod mala instruxit. Demum,
si sedulo totum diem quoti-
die ac præcipuè vesperi excus-
seris, vitia radicitus extir-
pabis. sic enim animus se ipse
admonet, ac speculator sui
factus cognoscit optime de
moribus suis, & apud se cau-
sam secure dicit.

Hoc

Hoc satis. Estne aliud quod
à me postules?

PHILOMATHES.

Næ ego deinceps in omnibus
gratiæ referendæ occasionem ex-
cubabo, pro tali humanitate &
benignitate qua me complexus
es: non solum enim memoriam
michi auditorum excitasti, sed
pios etiam motus attulisti, pen-
sionem (fas mihi hoc dictum) quod
nuper ipsemet buccinator è sug-
gestu. neque vero huius temporis
tantum hic fructus erit, spero,
sed matureset & feret atatem.
quod iesi unque scilicet hostis ho-
minum vaser ac callidus me suis
tentationum illecebris ad delin-
quens

quer

Spec

nibu

Por

co la

mo e

rate

non

get

S

filio

eriat

nere

bis t

tia

liqu

his e

reco

quens

peccatoris & iusti. 65

quendum instigabit, obijciam ei
Speculum hoc peccatoris cū om-
nibus malis qua in eo cernuntur.

Porro etiam magno bono publi-
co latius manabit in vulgus. ne-
mo enim tam extreme ac despe-
rate improbus futurus est, qui
non inspecto hoc Speculo se colli-
get atque resipiscet.

Sed hoc eodem sine atque con-
silio plurimum profuerit aliterū
etiam Speculum Iustorum propo-
nere, in quo Dei gratiam, quā no-
bis tollit peccatū, omniaque gra-
tia effecta contemplemur: hoc
liquidem initio promisisti. Age de
his etiam tibi disserendum. quo ad
recordaberis, ac tum fidem tuam
cumula-

cumulatissime liberaueris, ac
 tus promissum expunxeris.

S P E C V L V M
 I V S T O R V M.

P O L Y M A T H E S.

Ardorem mihi injicit ta-
 ferix petitionis pondus. se-
 ad asperum & arduum
 collem vocas, in quem inco-
 rim eniti est animus. vires
 pro animo non fuerint, igno-
 sci postulo. Quid est igitur
 gratia?

1. Gratia est habitus diu-
 nus, siue donum animæ in-
 sum, lumenque supernatura-
 le; profectum à Deo patre lu-
 minum, sine quo mereri, aut
 ad portam salutis pertingere

nemo

nemo potest.

2. Gratia est participatio quædam naturæ diuinæ, id est, supra modum eximiæ sanctitatis Dei, bonitatis, puritatis, nobilitatis infinitæ: cum videlicet homo segregatus iam ab hac colluione & contagione, quam ex Adæ mortalitate traximus, cõsors fit excellentiæ diuinæ, & seipsū exuēs, induit Christum Iesum.

3. Gratia est pignus vitæ beatæ & immortalis; quinimmo initium ac radix coelestis gloriæ.

4. Gratia nos vsque eò nobilitat, vt quadam ratione Deum ex homine faciat. agnoscite, ô Iusti, vestram dignitatem.

5. Gratia

5. Gratia est bellissimum or-
namentum atque inæstimabile
le *Keimelion*, quo anima De-
sponsa cohonestatur.

6. Gratia thesaurus electo-
rum est, & fons omnium co-
lestium bonorum.

7. Gratia est magnæ reginæ
vestitus deauratus, arte mi-
nuque S. Spiritus quasi ela-
boratus, quo tam formosa,
tamque gratiosa ante oculos
Dei statuitur, vt eam in filiam
adoptet.

8. Gratia tantum bonum est,
tantus honor, dignitas, pul-
chritudo, voluptas, vt omnia
id genus bona mundi infinite
superet. quin omnium pro-
fus bonorum seminarium cen-

seri de-

S. ri debet.

9. Gratia est manna absconditum, & fructus vitæ æternæ.

10. Gratia est pabulum animæ suauissimum, supra mel & fauum.

11. Gratia est panchrestum antidotum cōtra omne virus animæ.

12. Gratia est arx munitissima, & propugnaculum inexpugnabile.

13. Gratia est Christi ducis ac liberatoris nostri vexillum triumphale, sub quo omnes electi militant militiam bonam.

14. Gratia est flagellum improborum demonum terribilissimum.

15. Gratia

15. Gratia est clypeus, lo
ca, gladius, lancea validi
ma, cum ad facienda tum
vitanda vulnera nostrorum
hostium, mundi, carnis, spi
rituum malorum.

16. Est armatura probati
ma, quæ nos à capite ad ca
llicem protegat; nullus ut ve
neri in corpore pateat loc

17. Gratia tam admiranda
virtutis est, ut Diaboli ma
cipia, ac bruta animantia
est, homines qui in motu
feros ac belluinos degen
rauerant, ad statum Angelo
rum, ac proxime ad diuinam
naturam traducat.

18. Ut paucis concludam, gra
tia sedes ac domicilium est

præpotētis Dei, lectulus, quo
que aureus extra modum cul-
tu magnifico, in quo requief-
cat sanctissima Trinitas, Pater,
Filius, & Spiritus sanctus.

Hic insillo, hic hæreo, nihil
quod supra ista sit in descrip-
tione gratiæ reperire possum.

PHILOMATHES.

Dedisti me in stuporem, atque
animum sane addidisti, ut pro
gratiæ diuinæ conseruatione,
nullos labores, nulla pericula,
nullas dimicationes, nec mortem
denique ipsam, si opus sit, refor-
midem. Sed ne moleste feras
audaciam meam in postulando,
oportet te etiam nunc vela pan-
dere, & nauim altius immitte-

*re in rerum diuinarum frequen- ni F
 Explica mihi huius gratia plu
 rationes, ac bonorum copia Spi
 secum in animam inducit. 3. C*

POLYMATHE.S.

Si rem pendas æqua iudice
 lance, nescias an plus malum
 peccato, quam è gratia bonum
 in animam deriuetur. non
 tamen alte penetrare in
 mare, sed litus potius iudicet.

1. Primo itaque gratia te-
 stissime Deo deuincit, ac
 astringit, propemodum vna
 vna ex utroque conflectur.
2. Gratia tuam animam con-
 stituit Christi Domini ac
 seruatoris sponsam pudicam
 mam, & sororem, Patris æt-
 erni

ni Filiam amantissimam; tem-
plum denique augustissimum
Spiritus sancti.

3. Gratia te regni æterni par-
ticipem facit, & (quod con-
sequens est) socium, contu-
bernalem, ac fratrem dulcif-
imum omnium Sanctorum; ip-
sius denique reginæ rerum
omnium, excepto rege, digni-
tate principis filium.

4. Gratia te dignum reddit,
qui possis assidere in cõuiui-
o magni Dei, & de cibo eius re-
gio delibare.

5. Gratia expedit animam
culpæ, quas contraxit, eam-
que reconciliat Deo.

6. Gratia incitat voluntatem
ad omnia rectè facta, dicta,
D cogitata,

cogitata, in ijsq; eam firmat

7. Gratia tantum tibi confer-
fert roboris, (vt teste D. Th.
Aquinatē) minimus eius gra-
tus sufficiat debellandis om-
nibus dæmonibus, atque pe-
ccatis.

8. Gratia pœnas æternas ve-
let in temporarias cõmutat

9. Gratia Deum demerere
operibusque nostris ^{viam}
æternam promerendi ^{viam}
tribuit; ac demum merita
omnia peccatis deperditari-
stituit.

10. Gratia animum format
atque componit, vitam mo-
resque nobilitat, actiones
regit; agenda & omittenda
demonstrat, denique guber-
natio

naculum est, & per ancipitia
fluctuantium dirigit cursum.

11. Gratia concupiscentiæ
ardorem immodicū mitigat,
ac moderatur.

12. Gratia effrænes animi
motus, affectusque cohibet.

13. Gratia te omnibus casti-
bus ac ludibriis humanis,
tentationibusq; superiorem
facit.

14. Gratia omnes animi la-
bes expellit, omnes vitiorum
igniculos reprimat, omnia
semina elidit.

15. Gratia excolit animum,
vt ad omnem virtutem efflo-
rescat.

16. Gratia mirificè mentem

illustrat, fitque scientiarum
 omnium humanarum diuina-
 rumque seminarium: exci-
 quoque memoriam ad ca-
 stia contemplanda, & diuina
 beneficia recolenda.

17. Gratia accendit affectum
 ad opera sublimia atque
 heroica, qualia sunt charitas
 erga Deum ac proximum
 dentissime, poenitentia item
 atque afflictionum corporis
 quo premete vrgetur animus
 atque in vinculis est, vix
 possit assurgere ad diuina.

18. Gratia erigit animum
 cuncta despiciat, neque exte-
 latur fortuitis, neque frangi-
 tur, veraque voluptas sit vo-
 luptatum mundi contemptio.

19. Gratia

19. Gratia dulce, & amabile reddit iugum Domini, vt volupe fit decurrere viam virtutis.

20. Gratia virtutes omnes, ac dona spiritus sancti menti inserit, & inserta custodit; humilitatem nimirum, prudentiam, fortitudinem, temperantiam, aliosque habitus bonos; nominatim vero (quod primo dictum oportuit) castitatis pretiosissimum qua corporis, qua mentis thesaurum illibatum tuetur.

21. Vt rem in pauca conferam, gratia (quod caput est) Deum opt. max. accipit hospitio in anima, quã solatur, quam defendit, quam gubernat,

nat, quam dirigit ad celestem
patriam; in qua item dilectio
pascitur, in qua triumphat
in qua conquiescit.

Hæ sunt opes, & copiaz tu
ō felix anima, quibus te
primè nobilitatam gratia
euehit in sponsam Dei, re
nam cæli, dominam vniuersæ

PHILOMATHES.

O documenta illustrissima
cam, an saluberrima omnibus
hominibus, aut qui sunt, aut
turis! vtinam omnes mundi pla
gas peruadere illorum cognitio
vsusque possit! nihil certè optat
lius his temporibus, nihil post
ritati fructuosius videri debet.

Itaque

Itaque his tam diffusè commemora-
tis, quid reliquum est,
Polymathes, nisi ut huic nostræ
sermocinationi extremam ma-
num imponas? Si te ad extre-
mum rogauero ut subsidia etiam
quædam suppeditare non graue-
ris, quibus Dei gratia custodiri
ac defendi possit; merito mere-
ries ad ea quæ supra de reme-
dijs peccati dicta sunt, non ab-
similia huic proposito. proinde
supersedebimus hoc genere ora-
tionis. potes ergo iam nauim
ad portum flectere, quod velifica-
tio nostra ab initio directa fuit.
Sed num signa aliquot comme-
ministi, seu coniecturas, quibus

cognoscamus Dei gratiam non
 inesse? attigit hanc etiam partem
 Concionator.

POLYMATHESES.

Memini, etsi obscure. factum
 operæ pretium sit etiam in
 hoc genere quicquid occur-
 rerit exponere, nihil ut
 hac materia desideretur. Scilicet
 palmam in meta, non in car-
 ceribus figendā. Tu ergo lib-
 teua, si quando lapsus memo-
 riæ notabis.

SIGNA DIVINAE
 GRATIAE IN HO-
 MINE.

1. Primum est replicata memo-
 ria

peccatoris & iusti. 81

moria præteritorum annorū
culpas cum magno animi sen-
su deplorare, & concepto fir-
missimo emendationis propo-
sito eas vehementissime de-
testari.

2. Magnum quoque dat sui
specimen gratia in animo, si
quis magna cōstantia legi di-
uinæ sic parere decreuit, ut
nec ullius tormenti vi, aut me-
tu, nec mortis vitandæ causa,
velit vllum Dei præceptum
infringere; semperq; in hoc
proposito, susceptoque confi-
lio statuit permanere.

3. Emicat etiam foras, & sui
signum dat gratia in homine,
si quis multorum annorū spa-
tio cohibuerit ac continaue-

D 5 rit

rit sese à peccato mortife-
nam rectè D. Gregorius, *Pe-*
catum unum, inquit, quod
pœnitentiam non deletur,
pondere citò trahit in aliud.

Ac quemadmodum ca-
uer aliquod quamprimò
foctorem solet emittere, quod
expers esse animæ prodatur
sic anima peccato mortife-
citò alterius peccati foctore
mortis argumentū edit. Vnde
colligitur, Contrariorum
gibus, si longo temporis
teruallo nullus in anima pe-
cati putor deprehenditur,
vitam gratiæ etiamnū inest.

4. Siquis libris pijs legendis
sacrisq; concionibus audien-
dis, atque in vniuersum bonis

ope

operibus cum laudis magno-
pere delectetur, solideque
reficiatur.

5. Si quis ad rerum humana-
rum, omniumque mundi ille-
cebrarum contemptionem fre-
quentes sentiat impulsus.

6. Siquis ad coelestem pa-
triam identidem suspiret, &
in hoc exilio vel potius valle
lachrymarum se quasi vincu-
lis præpeditum diutius reti-
neri molestè ferat; cum rege
Dauid, dum ait, *Hei mihi quia
incolatus meus prolongatus est.*
& cum D. Paulo, dum cupit
dissolui & esse cum Christo;
exclamans interim, *O infelix
homo, quis me liberabit de cor-
pore mortis huius?*

D 6

Siquis

7. Siquis diuina Sacramenta
Confessionis, atque Eucharis-
tiæ pie frequentat, tanquam
fontes vberrimos cælestium
bonorum.
8. Siquis omnem iniuriam
ac contumeliam didicit silen-
tio ferre, vel potius beneficiis
superare, pariterque in omni
fortuna semper eodem vultu
atque æquabili animo sibi
constare.
9. Siquis omnem mundi lu-
xum abhorret, & ad sempiternam
anhelans gloriam, omnem
mundi excellentiam, omnes
honores, omnes principatus
nullo loco habet, immo citius
dixerim conculeat ac pro ni-
hilo ducit, vt se arctius Deo
suo

suo coniungat.

10. Eximium quoque gratiæ præsentis signum est, perpetuum quoddam orationis studium, ac perseverantia in exercitio pietatis.

1. Frequentibus Dei inspirationibus ad meliora inuitari; suamque voluntatem ad Dei nutum fingere & accommodare.

12. Vltimum diuinæ gratiæ indicium est (vt sim breuis) incendium quoddam amoris erga Deum in animo sentire, idemque propter Deum in proximum deriuare.

Habes signa Philomathes, quibus quadamtenas vtcunque doceri de statu gratiæ ac

firmari possumus, qui cetero
 quin pendente vestigo imus
 & querimus per coniecturas
 num plura tibi occurrunt
 Festinanter siquidem dixi. Vt
 ij qui oppido, aut metæ accedunt,
 quam destinant, magis
 properant: sic ego in enumeratione mea.

PHILOMATHES.

Id ipsum mihi pro ea sane
 debuit gratissimum fuit. signa
 vero quibus distinctam gratiam
 virtutum gemmis animam
 cognosci posse demonstrasti, satis
 animi sententia recensuisti; &
 sufficere aliqua ratione possunt,
 ut inter spem metumque nimis
 pendentes ac incerti fluctuare
 & sinamus. O felices, ac beatos
 qui

qui hac in se, etsi nō omnia, certe aliqua ex parte deprehendunt. nam cum omnino aliquibus indicis opus sit, quibus velut anchoris navis anima firmetur in hoc mūdi pelago, quanta erit ista cōsolatio, posse vel omnia in se inquirendo reperire, vel certe precipua, ut certa cū fiducia ad aeterna salutis portum appellere queāt? nunc illud superest, quod mihi etiā auditu sane quā iucundū fuerit, num quid omnibū putes in hac nostra enarratione?

POLYMATHE S.

Nihil admodum. sed quæ dicta sunt hactenus qui mente secum reputet, quis non ingenti voluptate perfundatur, si quis aliquot in se salutis

sue

suæ argumenta rimari, atque
agnoscere valeat? merito hu-
iusmodi felices prædicabas,
cum habeant in sese omnes
numeros felicitatis. Porro
quo facilius huc pertinge-
mus, nihil conducibilius ar-
bitror duobus istis speculis,
quæ proposui peccatoribus
pariter ac iustis. hæc crebro
inspiciamus, & in altero qui-
dem peccati malitiam, in al-
tero gratiæ bonum inæstima-
bile contemplemur; sic finem
principio lubet iungere, & quã-
do utriusque rei notitia iam
aliqua, Dei beneficio, parta
est, pergamus porro atque e-
nitamur in posterum utilita-
tem ex ea magnam capere.
Quanti

Quanti (ô magne Deus !) gra-
tiam illam æstimari par est,
cuius infimus gradus omne
aurū, omnes gemmas, omnia
quibus mundus pretiū tribuit
infinite trāscēdit? quid splēdi-
dius gratia, quid dignius, quid
fructuosius? semen veluti no-
bilissimū est, quod in anima
hominis iusti, tanquā in bo-
no solo sparsum facile com-
prehendit, & se explicat, fru-
ctusque meritorū lætissimos
producit. Omnis itaque ad-
hibēda est cura, omnibus ner-
vis contendendum, vt rectē
in mente custodiatur; nihilq;
tam potens sit in huius mūdi
periculis ac procellis, quod
eam nobis eripiat, sed vt flu-
uij quū

uij quidam per media maria
transire dicuntur, & serua-
suã vndam, suamque dulcedi-
nem; sic nos per tumultus ci-
cūfusus ad patriã tendamus
vt falsedinem nullam traha-
mus ex hoc pelago malori-
dulcedinemque diuinæ gra-
tiæ semper retineamus.

Ex altera vero parte Specu-
lum peccatorum docet nos
supra omne malum vehemen-
tissimè dictis, factis, cogitatis
fugere peccatum; quo pre-
tiosissimum gratiæ thesaurum
dissipamus, quo omnia iam
dicta peccatorum damna in-
currimus, quo nos in perpe-
tue damnationis barathrum
scientes, prudentesque præci-
pitamus.

pitamus. At quid est quod homo tantam sibi perniciem accerfere non veretur? quid nisi fallax voluptas, aut umbra potius voluptatis, fumus honorum, vilissimi lucelli cupiditas, aliquantulum terræ albæ, aut flauæ? O profundam cecitatem! ô iniustos rerum æstimatores, quorum mentes tantus stupor oppressit, ut res fallacissimas, aut rerum potius imagines, atque umbras æternis animarum, corporumque cruciatibus commutare velint? quis tam efferatus, quis tam agrestibus institutis vivit, aut contra naturæ studia tam vehementer obduruit, quid non dicam fidei, quam profite-

profitetur, sed rationi ac na-
 turæ suæ inimicissimum non
 iudicet? Quod autem Deus
 libinde poenas illas extre-
 mas differat, vt peccatoribus
 spatium sit emendandi qua
 deliquerint; hoc profecto in
 finitæ ipsius misericordiæ, et
 benignitati adscribendum.
 Interim certissimo constat,
 admissio peccato quamprimum
 deberi poenas sempiternas;
 durum quoque, atque infame
 stum subitæ mortis genus in-
 stitissimè cælitus irrogari pos-
 se, atque adeo sæpenumero
 hæctenus irrogatum fuisse,
 imò etiã sæpe irrogari: quod
 meritò in se quisque refor-
 midet, qui repetitis idemti-
 dem

den
 ctar
 Au
 te a
 dig
 tim
 nos

Ad

peccatoris & iusti. 93

dem culpis Deum ad vindi-
ctam prouocare non desistit.
Auerte hoc summe Deus, auer-
te ab homine, pro quo mori
dignatus es. hoc esto vlti-
mum votum hoc suspirium
nostrum.

*Ad maiorem Dei gloriam, ac
Deipara Virginis Maria.*

C

Cont
tum
de
sig
Acce
bus
cen

Enal
H
So
Co
La
de
Ma

Apuc
A